

Právne aspekty cezhraničného podnikania finančných inštitúcií v EÚ

Peter Pénzeš

Národná banka Slovenska

V súčasnosti pôsobí na Slovensku 14 pobočiek úverových inštitúcií z krajín Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a vyše 300 úverových inštitúcií u nás cezhranične poskytuje svoje služby. Cezhraničné podnikanie je výrazné aj v ďalších sektoroch finančného trhu. Cieľom tohto článku je podrobne vysvetliť podstatu a historický vývoj právnych mechanizmov, ktoré umožňujú finančným inštitúciám¹ zakladať pobočky a slobodne poskytovať svoje služby v EHS.

1 Príspevok je písaný z pohľadu bánk, primerane však platí aj pre ostatné subjekty finančného trhu.

2 Slobody spoločného trhu sa uplatňujú nielen v EÚ, ale aj v na Islande, v Lichtenštajnsku a Nórsku, ktoré sú spolu s EÚ súčasťou EHS. Pokiaľ sa preto v tomto článku spomína v súvislosti s cezhraničným podnikaním EÚ, rovnako to platí aj pre EHS.

3 Články 49 až 54 Zmluvy o fungovaní EÚ.

4 Články 56 až 62 Zmluvy o fungovaní EÚ.

5 V origináli a v celosti citované ustanovenie znie nasledovne: „Companies or firms formed in accordance with the law of a Member State and having their registered office, central administration or principal place of business within the Community shall, for the purposes of this Chapter, be treated in the same way as natural persons who are nationals of Member States.“

6 Článok 54 Zmluvy o fungovaní EÚ.

7 DASSESE, M. – ISSACS, S. – PENN, G.: *EC Banking Law*. Londýn : Lloyds of London Press, 1994, s. 5.

8 CRAIG, P. – DE BÚRCA, G.: *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford : OUP, 2003, s. 801.

9 Primárne právo je najvyšším prameňom práva EÚ, to znamená, že má prednosť pred všetkými ostatnými prameňmi práva. Tvoria ho najmä zakladajúce zmluvy vrátane zmlúv, ktoré ich doplnili a pozmenili, ako aj zmluvy o pristúpení členských štátov.

PRÁVNY RÁMEC CEZHRANIČNÉHO PODNIKANIA V EÚ

Cezhraničné podnikanie finančných inštitúcií v EÚ² je postavené na dvoch zo štyroch slobôd spoločného trhu EÚ – na voľnom pohybe osôb, ktorý sa v prípade právnických osôb realizuje prostredníctvom práva slobodne sa usídľovať³, a voľnom poskytovaní služieb⁴. Vďaka týmto slobodám môžu fyzické i právnické osoby preniesť všetky, alebo časť svojich aktivít do iného členského štátu Európskej únie (hostiteľská krajina), prípadne tam dočasne poskytovať svoje služby. Hostiteľská krajina ich nemôže diskriminovať na základe ich cudzieho pôvodu.

Z globálneho hľadiska právo na usídľovanie a právo na slobodné poskytovanie služieb spadajú pod režim Všeobecného dohovoru o poskytovaní služieb (GATS), ktorý pojem v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ďalej len ZFEÚ alebo zmluva) pomenovaný ako právo na usídľovanie zakotvuje pod názvom poskytovanie služieb prostredníctvom usídlenia sa podnikateľa (*commercial presence*) alebo vyslania fyzickej osoby (*presence of natural person*). Detaily a presný obsah týchto slobôd boli interpretované v mnohých rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora (od nadobudnutia účinnosti Lisabonskej zmluvy – Súdného dvora EÚ), ktoré nakoniec viedli k vytvoreniu predpokladov na vznik jednotného trhu v oblasti finančných služieb. Jeho podstatou je pritom umožnenie cezhraničnej mobility. Bolo to však možné len vďaka doplneniu týchto slobôd o princípy vzájomného uznávania (*mutual recognition*) a výkonu dohľadu domovskou krajinou (*home country control*).

Osobný rozsah práva na usídľovanie a slobody poskytovania služieb je upravený v článku 49 ZFEÚ, ktorý zakazuje akokoľvek obmedzovať slobodu príslušníkov (fyzických osôb) členského štátu Európskej únie usídliť sa na území iného členského štátu. Nemožno ich navyše obmedzovať ani pri „zakladaní obchodných zastúpení, pobočiek či dcérskych spoločností“ v iných krajinách EÚ. Článok 54 zmluvy tento režim explicit-

ne rozširuje i na spoločnosti so sídlom v niektorej z členských krajín, ktorým takisto ako fyzickým osobám umožňuje požívať výhody tohto režimu: „So spoločnosťou sa musí nakladať rovnako ako s fyzickými osobami, príslušníkmi členských štátov.“⁵ Podobne to platí aj pre oblasť slobodného poskytovania služieb, kde sa rovnaký režim uplatňuje tak na fyzické osoby, ako aj na spoločnosti. Definícia spoločnosti zahŕňa „spoločnosti založené podľa občianskeho alebo obchodného práva, ako aj iné právnické osoby verejného alebo súkromného práva.“ Profitovať zo slobôd jednotného trhu však môžu len spoločnosti, ktoré sú príslušníkmi členských štátov Európskej únie, čo znamená, že musia kumulatívne spĺňať nasledujúce podmienky:

- byť založené v súlade s právom niektorého z členských štátov,
- mať svoje „sídlo (*registered office*), miesto ústrednej správy (*central administration*) alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti (*principal place of business*) v rámci EÚ,⁶
- byť usídlené (*established*) na území členského štátu EÚ, čo znamená, že ich „miesto ústrednej správy, hlavné miesto podnikateľskej činnosti či sídlo je na území členského štátu a ich aktivity vykazujú skutočné a trvalé napojenie (*effective and continuous link*) na hospodárstvo tohto členského štátu.“⁷

Pokiaľ ide o slobodné poskytovanie služieb, v tejto oblasti sa vyžaduje „vytvorenie stálej ekonomickej základne na území niektorej z členských krajín a len činnosti vykonávané z tejto základne môžu požívať výhody slobodného poskytovania služieb v inom členskom štáte.“⁸

PRÁVO NA USÍDĽOVANIE

Pokiaľ ide o obsah práva na usídľovanie, primárne európske právo⁹ zakotvuje zákaz obmedzovania primárneho aj sekundárneho práva na usídľovanie. **Primárne právo na usídľovanie** zahŕňa pre-sun sídla – reálneho sídla (*real seat*) alebo miesta riadenia spoločnosti (*head office*) do iného člen-

ského štátu EÚ. Možno ho prirovnať k situácii, keď fyzická osoba nadobudne trvalý pobyt v inom štáte a začne v ňom vykonávať svoje aktivity ako živnostník alebo zamestnanec. Ako už bolo uvedené vyššie, podľa práva na usídľovanie hostiteľský štát nesmie takúto osobu diskriminovať na základe jej príslušnosti k inej krajine a brániť tak cezhraničnej mobilite. Domovská krajina to však urobiť môže bez toho, aby pritom porušila ustanovenia ZFEÚ týkajúce sa práva na usídľovanie. Takáto interpretácia zmluvy vychádza z rozhodnutí Súdneho dvora EÚ.¹⁰

S realizáciou primárneho práva na usídľovanie je spojený problém určenia, ktoré právo sa bude na spoločnosť vzťahovať v novej domovskej krajine. Má podliehať právnemu poriadku tohto štátu, alebo svojho pôvodného? Odpoveď na túto otázku je značne komplikovaná a jednotlivé právne poriadky členských štátov EÚ sa v nej rozchádzajú. Niektoré krajiny, ako napríklad Nemecko, zotrvávajú na tzv. teórii skutočného sídla (*real seat theory*), iné uprednostňujú inkorporačnú teóriu (*incorporation theory*), ktorá spoločnostiam umožňuje, aby sa ich pomery spravovali právnym poriadkom štátu, podľa ktorého boli založené, i keď v súčasnosti majú svoje sídlo na ich území. Závažnosť tohto problému je veľmi vysoká, pretože „uznanie spoločnosti neznamená len to, že jej bude priznaná právna spôsobilosť, ale je tiež nevyhnutne spojené s vykonateľnosťou všetkých osobitných ustanovení zakotvených v rozhodnom *lex societatis*, a to do rozsahu, v akom dávajú tejto spoločnosti jej identitu ako subjektu práv.“¹¹

Sekundárne právo na usídľovanie znamená právo spoločnosti „sprítomniť sa“ v hostiteľskom členskom štáte EÚ prostredníctvom založenia:

- dcérskej spoločnosti (*subsidiary*),
- pobočky (*branch*),
- obchodného zastúpenia (*agency*).

Dcérske spoločnosti sú z právnej stránky formálne nezávislé od svojej materskej spoločnosti, aj keď ich fakticky ovláda. Dcérska spoločnosť sa spravuje právnym poriadkom štátu, v ktorom bola založená.¹² Pokiaľ národné právo upravuje právne postavenie a podnikanie príslušného subjektu finančného trhu a nepožaduje, aby jeho členmi boli len fyzické osoby, neexistujú žiadne právne prekážky, aby takáto inštitúcia bola týmto spôsobom založená v inej členskej krajine EÚ.

Rozhodnutia Súdneho dvora EÚ smerujú k širokej interpretácii pojmov pobočka a obchodné zastúpenie. V rozhodnutí vo veci *Somafer* súd skonštatoval, že „koncept pobočky, obchodného zastúpenia, alebo iného spôsobu usídľovania pokrýva miesto vykonávania podnikateľskej činnosti, ktoré sa javí ako permanentné, ako napríklad rozšírenie (*extension*) materskej spoločnosti, má svoj vlastný manažment a je materiálne vybavené dojednávať obchody s tretími stranami tak, že tie – vediac, že ak je to potrebné, vznikne právny vzťah s materskou spoločnosťou, ktorej miesto riadenia je v zahraničí – nemusia obchodovať priamo s materskou spoločnosťou, ale môžu transakcie uzatvárať v mieste podnikania tohto

rozšírenia.“¹³ Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ak entita založená v inom členskom štáte Európskej únie spĺňa kritériá spomenuté v citovanom rozhodnutí, táto krajina ju nesmie podrobiť iným pravidlám, ako sú tie, ktoré sa vzťahujú na miestne – národné – entity toho istého druhu – t. j. na pobočku, obchodné zastúpenie alebo inú formu usídľovania.

SLOBODNÉ POSKYTOVANIE SLUŽIEB

Ďalšou možnosťou, ktorú môžu subjekty finančného trhu využiť pri realizovaní zámeru cezhranične podnikat', je využitie výhod, ktoré prináša režim voľného poskytovania služieb. Benefity plynúce z tohto režimu môžu popri fyzických osobách požívať i spoločnosti. Hostiteľský štát ich nemôže podrobiť zaobchádzaniu, ktoré by bolo diskriminačné v porovnaní so zaobchádzaním s jeho domácimi spoločnosťami. Je potrebné pripomenúť, že osoba, o ktorú ide, musí byť príslušníkom členskej krajiny EÚ a zároveň tu musí byť usídlená. Navyše, činnosti vykonávané týmto spôsobom musia spĺňať určité kritériá uvedené v článkoch 56 a 57 ZFEÚ, inak nebudú spadať pod režim voľného poskytovania služieb. Týmto kritériami sú existencia cezhraničného prvku, dočasnosť a odplatnosť.

Článok 56 ZFEÚ v zásade členským štátom Európskej únie zakazuje obmedzovať voľné poskytovanie služieb spoločnosťami „usídlenými v krajine Únie odlišnej od tej, ktorej príslušníkmi sú osoby, ktorým sú tieto služby určené.“ Ustanovenia zmluvy týkajúce sa slobodného poskytovania služieb nemožno aplikovať na činnosti, ktoré sa vykonávajú v rámci jediného členského štátu. Súd sa špecifikovaním tohto prvku zaoberal v niekoľkých prípadoch a postupne jasnejšie sformuloval, v ktorých prípadoch možno považovať požiadavku **existencie cezhraničného prvku** za splnenú.

Po prvé, pokiaľ spotrebiteľ alebo klient vycestuje do inej členskej krajiny EÚ, aby využil nejakú službu, ktorá sa v nej poskytuje, cezhraničný prvok existuje, čo bolo prvýkrát potvrdené v rozhodnutí vo veci *Luisi a Carbone*.¹⁴ Úplne postačuje, ak príjemca služby prekročí hranice len na čas jej poskytnutia. Skutkový stav v *Société Générale*¹⁵ sa týkal len vyslovene vnútroštátnej situácie, kde fyzická osoba i jej banka boli usídlené vo Francúzsku. Klient sa presťahoval do Nemecka ešte predtým, ako s ňou zrušil svoju zmluvu a získal tam trvalé bydlisko, čo Európskemu súdnemu dvoru postačovalo, aby uznal, že v tomto prípade existoval cezhraničný prvok. Takéto extenzívne chápanie slobody poskytovania služieb znamená, že klientom subjektov finančného trhu sa poskytujú rovnaká ochrana ako samotným inštitúciám podnikajúcim cezhranične.

Po druhé, i cezhraničný pohyb samotnej služby spĺňa podmienku existencie cezhraničného elementu.¹⁶ Prípady *Coditel I*¹⁷ a *Bond van Adverteerders*¹⁸ sa týkali prevádzkovateľa káblovej televízie a jeho zákazníkov, kde obe strany boli usídlené v tom istom členskom štáte EÚ a televízny signál bol vysielaný z iného štátu. Hranice teda prekračovala vlastne služba. Súd spočiatku nebol ochotný

- 10 Pozri rozhodnutia Európskeho súdneho dvora vo veciach C–81/87 *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc* [1988] ECR 5483. C–212/97 *Centros Ltd v Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* [1999] ECR I–1459. C–208/00 *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH* [2002] ECR I–9919. Kritické zhodnotenie tohto rozhodnutia možno nájsť napríklad v nasledujúcich článkoch: RINGE, W. G.: *No Freedom of Emigration for Companies? European Business Law Review*, 2006, s. 621. WOOLDRIDGE, F.: *Überseering: Freedom of Establishment of Companies Affirmed. European Business Law Review*, 2003, s. 227.
- 11 BENEDETTELLI, M. V.: *Conflicts of Jurisdiction and Conflicts of Law in Company Law Matters within the EU Market for Corporate Models: Brussels I and Rome I after Centros. European Business Law Review*, 2005, s. 56.
- 12 Toto sa však môže zmeniť v prípade transferu efektívneho alebo reálneho sídla do iného štátu.
- 13 33/78 *Somafer SA v Saar-Ferogas AG* [1978] ECR–2183 odsek 12.
- 14 *Spojené veci 286/82 a 26/83 Graziana Luisi and Giuseppe Carbone v Ministero del Tesoro* [1984] ECR–377.
- 15 15/78 *Société Générale Alsacienne de Banque SA v Walter Koestler* [1978] ECR–1971.
- 16 *K tomu porovnaj CRAIG, P. – DE BURCA G.: EU Law: Text, Cases and Materials. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 804.*
- 17 62/79 *Compagnie Générale pour la Diffusion de la Télévision, Coditel v SA Ciné Vog Films* [1980] ECR–881.
- 18 352/85 *Bond van Adverteerders v Netherlands* [1988] ECR–2085.

- 19 C-384/93 *Alpine Investments BV v Minister van Financiën* [1995] ECR I-1141 odsek 22.
- 20 Pozri dokument Európskej komisie European Commission, 'The First Report on the Application of the Principle of Mutual Recognition' (1999) Dostupné na: http://europa.eu.int/comm/enterprise/regulation/goods/mutrec_en.htm/mrrapport_en.pdf. Navštívené dňa 19. 4. 2006.
- 21 CRAIG, P. – DE BÚRCA, G.: *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 767.
- 22 Článok 57 tretia odrážka Zmluvy o fungovaní EÚ.
- 23 C-55/94 *Reinhard Gebhard v Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano* [1995] ECR I-1465.
- 24 Článok 57 prvá odrážka Zmluvy o fungovaní EÚ.
- 25 263/86 *Belgian State v René Humbel and Marie-Thérèse Edel* [1988] ECR-5365 odsek 17.
- 26 TISON, M.: *Unravelling the General Good Exception: The of Financial Services*. In ANDENAS, M. – ROTH, W.: *Services and Free Movement in EU Law*. Oxford: OUP, 2002, s. 323.
- 27 Článok 30 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva znie: Ustanovenia článkov 28 a 29 nevylučujú zákazy alebo obmedzenia dovozu, vývozu alebo prevozu tovaru odôvodnené verejnou morálkou, verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou, ochranou zdravia a života ľudí a zvierat, ochranou rastlín, ochranou národného bohatstva, ktoré má umeleckú, historickú alebo archeologickú hodnotu alebo ochranou priemyselného a obchodného vlastníctva. Takéto zákazy a obmedzenia však nesmú byť prostriedkom svojoľnej diskriminácie ani skrytého obmedzovania obchodu medzi členskými štátmi.
- 28 120/78 *Rewe – Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECR-649 odsek 14.
- 29 Oznámenie Komisie týkajúce sa dôsledkov rozsudku vydaného Európskym súdnym dvorom dňa 20. februára 1979 vo veci 120/78 (*Cassis de Dijon*) [1980], Ú. v. C 256/2.

priať túto premisu a cezhraničný element identifikoval v skutočnosti, že vysielateľ bol usídlený v inej členskej krajine Európskej únie. Pozícia v tejto veci však bola vyjasnená v rozhodnutí Európskeho súdneho dvora vo veci *Alpine Investment*, kde rovnomená spoločnosť usídlená v Holandsku uskutočňovala nevyžiadané telefonáty fyzickým osobám s trvalým bydliskom v zahraničí a ponúkala im svoje služby. Holandské ministerstvo financií vydalo opatrenie zakazujúce takéto praktiky a dotknutá spoločnosť následne podala žalobu pre porušenie jej práva na slobodné poskytovanie služieb. Európsky súdny dvor rozhodol, že danú činnosť možno považovať za službu, vzhľadom na to, že článok 56 ZFEÚ skutočne „pokrýva služby, ktoré poskytovateľ ponúka prostredníctvom telefónu ich potenciálnym prijímateľom usídleným v inom členskom štáte a poskytuje ich bez toho, aby opustil členský štát, v ktorom je sám usídlený.“¹⁹ Zároveň však skonštatoval, že zákaz vydaný domovským členským štátom je odôvodnený.

Po tretie, aj situácia kde poskytovateľ služby i jej prijímateľ vycestujú do tretieho členského štátu EÚ, ktorý nie je domáci štátom ani jedného z nich, je takisto považovaná za prípad spadajúci pod ustanovenia o slobodnom poskytovaní služieb.²⁰

Druhou vlastnosťou, ktorá je nevyhnutná na to, aby činnosť spadala pod režim voľného poskytovania služieb, je jej **dočasný výkon**. Toto kritérium je rozhodujúce pre rozlíšenie tohto režimu od práva na usídľovanie.²¹ Zmluva o fungovaní EÚ ustanovuje, že spoločnosti nesmú byť vystavené diskriminačnému zaobchádzaniu na území iného členského štátu, pokiaľ tam svoje činnosti vykonávajú dočasne.²² Kritérium, ktoré sa na tento účel používa, bolo prvýkrát zosumarizované v rozhodnutí Európskeho súdneho dvora vo veci *Gebhard*, kde súd určil, že dočasný charakter poskytovania služby „treba posudzovať vo svetle jej trvania (*duration*), pravidelnosti (*regularity*), periodicity (*periodicity*) a opakovania (*continuity*).“²³

Ak sú vyššie uvedené požiadavky naplnené, je potrebné ešte ustáliť, či sa služba zvyčajne poskytuje za odplatu.²⁴ V prípade *Humbel* Súdny dvor EÚ uviedol, že „základná vlastnosť odplatenosti ... spočíva vo fakte, že je protiplnením za službu, o ktorú ide, a spravidla sa na nej dohodnú poskytovateľ služby s jej príjemcom.“²⁵ Subjekty finančného trhu za poskytovanie svojich služieb vyberajú poplatky, takže táto podmienka v ich prípade bola splnená. Ak teda svoje činnosti vykonávajú dočasne na území iného členského štátu EÚ, vzťahuje sa na ne režim slobodného poskytovania služieb a hostiteľský štát sa musí zdržať prijímania akýchkoľvek diskriminačných opatrení, ktoré by boli založené len na odlišnej „príslušnosti“ poskytovateľa.

VZÁJOMNÉ UZNÁVANIE A VYKONÁVANIE DOHLADU DOMÁCOU KRAJINOU

Právo na usídľovanie a slobodné poskytovanie služieb zabraňuje, aby hostiteľská krajina diskriminovala spoločnosti (vrátane subjektov finančného trhu) pre ich pôvod pri vykonávaní cezhraničnej

podnikateľskej činnosti. Umožňujú im tak usídliť sa alebo dočasne poskytovať služby v iných členských štátoch EÚ. Subjekty finančného trhu na rozdiel od iných právnických osôb potrebujú na výkon svojej činnosti povolenie (licenciu), ktorú vydáva príslušný orgán v ich domovskej krajine. Aj po vydaní licencie podliehajú kontinuálnemu dohľadu. Ak pri svojej činnosti prekročia hranice, vyvstáva jedna podstatná otázka: mali by spĺňať i požiadavky hostiteľského členského štátu na jeho domáce finančné inštitúcie? Kladná odpoveď na túto otázku by nemala byť považovaná za diskriminačné zaobchádzanie, pretože by sa od nich požadovalo dodržiavanie tých istých podmienok ako od domácich inštitúcií. Bola by tým však významne obmedzená sloboda pohybu v rámci jednotného trhu: dvojité administratívne záťaž by spôsobila, že cezhraničná mobilita finančných inštitúcií by sa stala neatraktívnou.

Táto skutočnosť sa prvýkrát objavila pred Európskym súdnym dvorom na konci sedemdesiatych rokov minulého storočia v kontexte voľného pohybu tovarov. Implikácie rozhodnutia vynešeného v tejto súvislosti viedli k rozvoju dvoch konceptov, ktoré boli neskôr inkorporované do sekundárnej legislatívy týkajúcej sa podnikania finančných inštitúcií. Išlo o vzájomné uznávanie a dohľad vykonávaný domácou krajinou. Prvá z uvedených zásad viedla k „rozšíreniu rozsahu slobôd zakotvených v zmluve, dovtedy interpretovaných len z pohľadu zákazu diskriminácie na všeobecný zákaz všetkých opatrení, či už diskriminačných alebo nie, ktoré sú obmedzením voľného cezhraničného pohybu.“²⁶ Vzhľadom na to, že význam oboch zásad je veľmi veľký, v ďalšom sa im budeme venovať podrobnejšie.

V prípade *Cassis de Dijon* bol nasledujúci skutkový stav: Ovocný likér tejto značky pochádzajúci z Francúzska sa mal importovať do Nemecka. Príslušné orgány krajiny určenia však odmietli vydať povolenie na dovoz z dôvodu, že produkt nespĺňal podmienky predpísané pre tento typ nápoja v krajine dovozu, presnejšie neobsahoval požadovaný minimálny obsah alkoholu. Exportér sa odvolal na článok 28 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (v súčasnosti článok 34 ZFEÚ), ktorý zakazuje prijímať opatrenia rovnocenné kvantitatívnym obmedzeniam na import. Nemecký orgán ktorý odmietol vydať povolenie, nebol schopný preukázať, že jeho požiadavky sú v súlade s článkom 30 zmluvy (v súčasnosti článok 36 ZFEÚ) poskytujúcim výnimky z aplikácie článku 28²⁷ a súd skonštatoval, že: „nejestvuje žiadny dôvod, pre ktorý by alkoholické nápoje vyrobené v súlade so zákonom a uvedené na trh v niektorom z členských štátov EÚ nemohli byť uvedené na trh v ktoromkoľvek z ďalších členských štátov.“²⁸ Z tohto rozhodnutia bolo následne vyvodené, že hostiteľský štát nesmie v rámci spoločného trhu EÚ klásť žiadne prekážky predaju produktov dovezených z ich domovskej krajiny, „aj keby boli vyrobené v súlade s technickými alebo kvalitatívnymi požiadavkami, ktoré sa odlišujú od požiadaviek kladených na jeho domáce výrobky.“²⁹

Krátko po prijatí doktríny *Cassis de Dijon* sa veľmi podobné zdôvodnenie začalo objavovať aj v iných rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora (Súdneho dvora EÚ), tentoraz však aj v rozhodnutiach týkajúcich sa porušenia slobody voľného poskytovania služieb. Jeden z prvých prípadov,³⁰ v ktorom bol princíp vzájomného uznávania explicitne aplikovaný vo sfére slobodného poskytovania služieb, bolo rozhodnutie vo veci *Säger*, týkajúce sa nemeckého patentového zástupcu uvedeného mena, ktorý namietal, že spoločnosť Denmeyer usídlená v Spojenom kráľovstve poskytovala cezhraničné služby v tom istom odbore a nemala na vykonávanie takejto činnosti príslušné oprávnenie vyžadované nemeckým národným právnym poriadkom. Európsky súdny dvor rozhodol jednoznačne: „Článok 49 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požaduje nielen potlačanie diskriminácie osôb poskytujúcich služby na základe ich národnosti, ale i zákaz akýchkoľvek obmedzení vrátane tých, ktoré sa uplatňujú bez rozlišovania poskytovateľov služieb so zreteľom na ich národnosť, pokiaľ sú spôsobilé znemožniť alebo akokoľvek inak obmedziť činnosti poskytovateľa služieb usídleného v inom členskom štáte EÚ, v ktorom podobné služby poskytuje v súlade so zákonom.“³¹

Princíp vzájomného uznávania bol napokon prenesený i do oblasti práva na usídľovanie, a to prostredníctvom rozhodnutia Európskeho súdneho dvora vo veci *Gebhard*.³² Skutkový stav sa týkal nemeckého advokáta s trvalým bydliskom v Taliansku poskytujúceho v tejto krajine svoje služby. Po určitom čase mu miestna advokátska komora zakázala vykonávať jeho činnosť, lebo poskytoval služby a nestal sa jej členom a nenechal si formálne uznať svoje vzdelanie v Taliansku. Súd uznal, že pokiaľ hostiteľská krajina vo svojom právnom poriadku predpíše určité pravidlá na vykonávanie konkrétnej činnosti, osoba usídlená na jej území tieto pravidlá musí dodržiavať. Avšak „pokiaľ tieto opatrenia môžu zabrániť výkonu alebo spôsobiť, že sa výkon niektorej zo základných slobôd garantovaných Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva (ako napríklad práva na usídľovanie) stane menej atraktívnym, takéto pravidlá musia byť odôvodnené ochranou verejného záujmu“³³, podobne ako vo sfére ostatných slobôd. Súd teda naznačil, že „všetky ustanovenia zmluvy týkajúce sa voľného pohybu stoja na tých istých princípoch.“³⁴

Čo sa týka druhého princípu – vykonávania dohľadu domácou krajinou, jeho zárodoky možno vystopovať v jurisprudencii Európskeho súdneho dvora (Súdneho dvora EÚ), kde sa objavil v podobe už spomenutej doktríny *Cassis de Dijon*. Jeho podstata spočíva v tom, že domovská krajina nielen vydáva oprávnenie na vykonávanie čin-

nosti spoločnosti usídlenej na svojom území, ale dohliada i na jej všetky aktivity vrátane tých, ktoré sú vykonávané na území iného členského štátu EÚ. Neexistuje rozhodnutie Európskeho súdneho dvora (Súdneho dvora EÚ), v ktorom by bolo potvrdené, že by sa princípu vykonávania dohľadu domovskou krajinou bolo možné dovolávať i mimo režimu sekundárnej európskej legislatívy. Stručne sa naň súd odvolával v rozhodnutí vo veci *Alpine Investments*, kde holandská spoločnosť ponúkala svoje investičné služby prostredníctvom nevyžiadanych telefonátov do iného štátu (*cold calling*) a v reakcii na to príslušný orgán domovského štátu prijal rozhodnutie, ktorým jej takúto činnosť zakázal vykonávať. Európsky súdny dvor vtedy k námietkam dotknutej spoločnosti týkajúcim sa porušenia jej práva na slobodné poskytovanie služieb v rámci spoločného trhu EÚ uviedol, že „členský štát, z ktorého sa telefonický hovor uskutočňuje, je najlepšie situovaný (*is best placed*) na to, aby takéto praktiky reguloval. Aj keby si prijímajúci štát želal zastaviť takúto činnosť alebo jej vykonávanie podrobiť určitým podmienkam, nemôže to urobiť bez spolupráce s príslušnými orgánmi prvého štátu.“³⁵ Takže možno len predpokladať, že princíp vykonávania dohľadu domovským štátom platí rovnako ako i princíp vzájomného uznávania aj vo sfére primárnej legislatívy.

Obmedzenia princípu vykonávania dohľadu domovským štátom boli spomenuté vo veci *Nemecko v. Európsky Parlament a Rada*, ktorý sa týkal žaloby Nemecka o zrušenie smernice o systémoch na ochranu vkladov³⁶ z dôvodu, že jej ustanovenia porušujú okrem iného i princíp vykonávania dohľadu domácim štátom, a to tým, že pobočkám úverových inštitúcií usídleným v iných členských štátoch EÚ a podnikajúcim v Nemecku (ako i v ďalších krajinách EÚ) dávajú možnosť stať sa členom i systému ochrany vkladov v hostiteľskom štáte, ak poskytuje vyšší stupeň ochrany úspor klientov ako systém prevádzkovaný v domovskom štáte. Európsky súdny dvor skonštatoval: „Princíp vykonávania dohľadu domovským štátom nebol zakotvený v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva ani v komunitárnej legislatíve z oblasti bankového práva s úmyslom, aby mu boli systematicky podriadené všetky ďalšie pravidlá v tejto sfére.“³⁷ Následne sa teda smernice môžu odchýliť od princípu, pokiaľ tým nedôjde k poškodeniu oprávnených záujmov dotknutých osôb.

Záverom teda možno uviesť, že v teoretickej rovine by hostiteľský štát mal vždy uznať povolenie na vykonávanie činnosti vydané domovskou krajinou spoločnosti, a to tak v prípade jej usídľovania sa na jeho území, ako i v prípade cezhraničného poskytovania služieb. Treba však mať na zreteli, že princíp vzájomného uznávania nie je bez limitov.

30 Pozri tiež C-154/89 *Commission v France* [1991] ECR I-659.

31 C-76/90 *Manfred Säger v Denmeyer & Co. Ltd.* [1991] ECR I-4221 odsek 12.

32 C-55/94 *Reinhard Gebhard v Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano* [1995] ECR I-4165.

33 Na ilustrovanie uvedenéj pozri napríklad C-222/95 *Société Civile Immobilière Parodi and Banque H. Albert de Bary et Cie* [1997] ECR I-3899.

34 CRAIG, P. – DE BÚRCA, G.: *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: OUP, 2003, s. 784.

35 C-384/93 *Alpine Investments BV v Minister van Financiën* 1995 [ECR] I-1141 odsek 48.

36 Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/EC z 30. mája 1994 o systémoch ochrany vkladov [1994], Ú. v. L 135/5.

37 C-233/94 *Federal Republic of Germany v European Parliament and Council of the European Union* [1997] ECR I-2405 odsek 12.